

OKLO 1944 — 1974

Ustavimo se na majhni jasi sredi gozda. Obdajajo jo mogoča drevesa, ki pa so v tem zgodnem pomladnem jutru še gola, le leske bohotno poganjajo v zrak prve brstiče. Razvaline, kupi kamnja, porasli z mahom in grmčevjem, pričajo, da se je tu zgodilo nekaj strašnega. Sonce je počasi priplavalo na nebo in njegovi topli žarki so oblili bel spomenik sredi jase — spomenik, ki priča o kruti tragediji pred tridesetimi leti, o bitki, v kateri je izgubilo življenja 72 zavednih ljudi.

Pionirji z osnovne šole Dolsko pred spomenikom v Oklem

Bilo je pred tridesetimi leti, 24. februarja leta 1944. V Kramarjevi in Baleževi domačiji v Oklem je bilo okrog sto partizanov Kamniško-zasavskega odreda in Kamniškega okrožnega komiteja. Mnogi so tja prispeli šele ponoči. Toda sovražniki jih je presenetil. V jutranjem svitu so zagrmeli strelji, ogenj je svignil prek jase in uničeval. Padel je prvi partizan. Borci so se pogrnili iz hiše in hlevov, a sovražnikove krogle so pokosile vsakogar, ki jim je prišel pred oči. 72 ogorelih, prestreljenih, krvavih, izmaliciranih zavednih fantov in mož je ležalo v snegu. Po bitki so jih nekaj pokopali kar sredi jase, nekaj pa so jih odpeljali v Ihan, med njimi tudi Viktorja Janeževa, katerega so jim partizani „ukradli“ in ga pokopali v Vinjah. Po njem nosi ime PO na osnovni šoli v Dolskem.

Nekaterim borcem se je posrečilo uiti, ostale pa so Nemci polovili in nekaj ur so morali z rokami pod glavo ležati v bregu, krog njih pa se je prelivala kri, ranjenci so ječali,

ogonj je še kar naprej uničeval poslopja, fašisti pa so ropali in pobirali vse, kar jim je prišlo pod roke. Na voz so naložili naropano blago in svoje tri mrtvece, vanj so vpregli ljudi in jih odpeljali v Ihan, od tu naprej pa v Kamnik, Begunje in Salzburg.

Po vojni so se skoraj vsi vrnili s prisilnega dela v tujini in danes zaživeli novo, svobodno življenje.

V Oklem so na mestu, kjer je padel prvi partizan — stražar, postavili spomenik in po tridesetih letih, 24. februarja 1974, se je tu zbrala dvatisočglava množica in med njo tudi 17 preživelih borcev.

Pionirji PO Karla Destovnika-Kajuha iz Ihana sookrog spomenika v obliki peterokrake zvezde zasadili 72 rdečih nageljčkov in prižgali 72 svečk. Vonj po cvetlicah in dimu se je razširil po vsej jasi, toda ta vonj je bil drugačen kot pred tridesetimi leti — takrat je bil tako pošasten, razdirajoč, krut, danes pa je bil topelel in svečan, poln spominov in obljub.

Zvrstili so se pozdravni govori Karla Panceta — predsednika KO ZB Ihan; narodnega heroja Franca Avbija-Lojka, predsednika občinskega odbora ZB Domžale; narodnega heroja Mirka Jermana, komandanta Šlandrove brigade; Franca Zupančiča-Marjana, sekretarja Kamniškega okrožja in Franca Gnidovca, predsednika KS Ihan.

Vsi so govorili o pomenu štiriletnega boja za osvoboditev izpod tuje jarma, o sedanjem boju za uresničevanje zastavljenih nalog in o pomenu mladinskega dela in graditvi nove Jugoslavije. Mirko Jerman in Franc Zupančič-Marjan pa sta spregovorila tudi o tistem strašnem jutru, o krutem pokolu in uničenju. Marsikateri ženci se je zarosilo oko, mladi so napeto poslušali, preživeli borci pa so se z mislimi preselili v preteklost ter odgovarjali klicu — Slava jim!

Pionirji OŠ iz Ihana in KUD Ihan so pripravili kratek kulturni program. Pevski zbor je ob spremljavi harmonike zapel dve partizanski pesmi: Sinko očeta partizanu in V ranem jutru, dramska skupina pa je recitirala venec Kajuhovih partizanskih pesmi.

Razvili so tudi nov prapor KO ZB Ihan in ga pobrali s prapori borčevskih organizacij: Kamniškega bataljona, Šlandrove brigade, ZVI Domžale, ZB Vir, Domžale, Dolsko, Jarše, Radomlje, Mengeš, Mala Loka, Trzin, Dragomelj, Prevoje, Lukovica, Zlato polje, Bračna, Moravče, Blagovica, Dol in Kerčevce.

Sodelovali so tudi godba na pihala iz Domžal, vod teritorialne obrambe in gasilci.

Z enominutnim molkom smo počastili spomin padlim, zatem pa se je po vsej jasi razlegel močan odmev: Slava jim! MOŽJE so se odkrili, žene so sklonile glave, še celo triletni deček je z glave snel klobuček in se radovedno oziral po ljudeh.

Mar že tudi on ve, kaj se tu dogaja? Ne, toda nekoč se bo verjetno tudi on z vso vneto pridružil idejam, za katere so se borili ti borci za pravico svojega naroda, za svobodo in lepše življenje. Ko je vod teritorialne obrambe izstrelil častno salvo, je deček preplašeno vprašal: „Očka, koga pa so ustrelili?“ Mladi očka se je nasmehnil in mu razložil pomen tege strela, mali pa se je nagel naprej in z zanimanjem sledil nadaljnemu programu.

Po končanem programu so se vsi preživeli borci, ki so se udeležili žalne komemoracije — Miha Bokalič, Franc Drčar, Ivan Hočevar, Alojz Klopčič-Drago, Miro Medved, Mirko Jerman, Franc Zupančič-Marjan, Rado Kokalj, Jernej Vrenjak, Lado Urbanija, Ana Testen (Majerjev), Ela Perko, Jože Lončar, Jakob Verovšek, Stane Cebela, Albin Vodnik in Anton Cerar — slikali in izrazili željo, da bi se v Oklem setali večkrat in počastili spomin padlim tovarišem.

Ljudje so se razhajali, plamenčki v peterokraki zvezdi so ugašali, kot so pred tridesetimi leti ugašala življenja zavednih ljudi. V meni pa je ostal spomin na nepozabno srečanje s preživelimi borci Kamniško-zasavskega odreda in okrožnega komiteja KPŠ Kamnik, spomin na prijeten in svečan pogled na udeležence žalne komemoracije v Oklem v nedeljo, 24. februarja 1974.

MARTINA TRDIN

PORTRET AKTIVISTKE

OSEBNI PODATKI: FRANČIŠKA POČERVINA, rojena BUČAR 11. avgusta 1905 v Zeleni jami. Sedaj stanuje v Kvedrovi 15, Ljubljana. Končala je srednjo tehnično šolo ženske obrti.

1. SLIŠALI SMO, DA STE BILI MED VOJNO AKTIVISTKA!

Kot aktivistka sem začela delovati julija leta 1942. Najprej sem sodelovala s Franko Osejnjak, ki je bila rajonska obveščevalka in s Katarino Jurkovič, ki je imela mlekarico (javka). Z aktivisti sem se povezala, ko sem delala v Saturnusu. Raznašala sem brošure in partizanske časopise. Z borci sem se povezala oktobra 1942 kot obveščevalka. Pošto sem nosila za Gubčevo, Cankarjevo in Tomšičevo brigado (Catež, Jurka vas, Podturen, Straža). Med vojno sem bila vedno bolj zase, zaradi konspiracije. Iz „hribov v dolino“ nisem, prenašala vesti in jih širila, ker sem bila večkrat izdana in zasiljena.

2. ALI JE TUDI VAŠ MOŽ SODELOVAL Z VAMI?

Moj mož Cene Počervina, po poklicu mesar, je bil med vojno skladiščnik partizanske municije. Leta 1916 se je boril na Tirolskem vse do konca vojne — 10. januarja je odšel v boj na Koroško. Mož ima spomenico iz prve in druge vojne.

3. POVEJTE NAM KAJ VEČ O VAŠEM NAJSTAREJŠEM SINU, KI JE PADEL TIK PRED KONCEM VOJNE!

Moj najstarejši sin Vinko je kot 15-letni otrok odšel leta 1940 v Kraljevo v pilotsko šolo. V Cačku je bil ujet od Nemcev. Kot vojni ujetnik je moral v Nuernberg. Zelo sem se bojevala, da bi sina spravila iz taborišča. Okrog sebe sem zbrala skupino, ki je pogrešala svoje sorodnike. Zbrali smo okoli 100 podpisov o pogrešanich. Te podpise smo nesi naravnost k Robottiju, ki je bil general vojaške oblasti za celo Ljubljano. Podpisati smo morali neke papirje v italijanskiščini, ne da bi jih sploh razumeli. Sele potem, ko je prišel vlak iz Nuernberga in ko je moral sin v karanteno na Reko, nam je bilo jasno, kaj smo podpisali: Odslej bodo v rokah italijanskega štaba! Sedaj se je bilo treba ponovno bojevati, da bi dobila sina z Reke. Morali smo iskati pomoč pri italijanskem polkovniku Brami. Nekega dne sem dobila telegram, da prihaja „Ciri-ni“, ne pa Počervina! Odsila sem naravnost k Brami. Bila sem užaljena, da so moj priimek poromanili. Dne 28. novembra 1941 točno popolnoči se je sin vrnil iz karantene. Še isto noč ga je aktiviral Albert Ambrožič za delo v mladinski organizaciji. Z mladinci je sodeloval do marca 1. 1942, dokler ni bil izdan „od farovža“. Karabinjerji so ga odpeljali v ujetništvo v Gonars. Tam je trpel kot pes. Ležal je na betonu brez hrane. Dobil je vnetje srednjega ušesa. Oglušel je in oslepel. Odpeljali so ga v civilno bolnišnico v Treviso (OSPE-DALE CIVILE Elena di Savoia), ker sem prošla za pomoč primarija Zuccardija. Zuccardi je bil antifašist, zato je tudi pomagal mojemu sinu. Operiral ga je in operacija je uspela: 5. aprila se je vrnil v Ljubljano in se ponovno vključil v mladinsko akcijo, dokler ni odšel v partizane. Na Turjaku so ga „beli“ ujeli in ga zaprli. Tu je bil teden dni, dokler niso prišle partizanske brigade in postojanko uničile. Odsel je v Kočevje in se priključil Sercejevi brigadi. Delal je kot politični delegat v kamniški okoli. Na njegovo glavo je bila razpisana visoka nagrada. V gozdu

nad Kamnikom je bil v neki hiši ubit. Tam se je namreč skrival, dokler ga 23. januarja 1. 1945 ni izdala neka ženska. Hišo je obkolovalo okoli 50 raztrgancev in nemških orožnikov. O sinovi smrti mi je pisal Franc Golob, poveljnik narodne milice.

4. KAJ STE DELALI PO OSVOBODITVI?

Po vojni sem bila neprestano zaposlena in aktivirana. Leta 1945 sem bila predsednica AFŽ za Zeleno jamo, nato predsednica za agrarno reformo, predsednica preskrbe na terenu. Za vse to imam občinsko priznanje. Dolgo let sem vodila ekukurzije, ki jih je organizirala Zveza borcev.

5. POVEJTE NAM KAKO ANEKDOTO IZ NOB!

Imela sem težko preizkušnjo. Morala sem odnesti pismo k neki ženski, katere nisem poznala. Vedela sem le, da stanuje na koncu Šiške. To pa je bilo bore malo. Previdno sem spraševala, da je ne bi razkrila — in sebe tudi! Takrat so bili hudi časi; en sam nepreviden gib in po tebi je bilo. Ko sem jo po dolgem iskarnju končno našla, sem izrekla njeno ime. Odpeljala me je za hišo. Dala sem ji pismo. Odprla ga je — bil je popolnoma prazen list. Nekaj trenutkov je gledala vanj in mi dala znak, da lahko grem. Ko sem videla prazen list, sem bila globoko užaljena. Misliha sem, da se kdo norčuje z mano. Pozneje sem zvedela, da je bilo pismo napisano — z mlekom. Če ga postaviš nad visoko temperaturo, se mleko stopi in črke izstopijo, da ga lahko prebereš.

6. KAKO SE POČUTITE SEDAJ?

Počivam, čeprav bi lahko še sodelovala. Iz hude stiske mi je pomagala Zveza borcev in invalidov Moste-Polje. Leta 1972 sem dobila dvosobno stanovanje v Kvedrovi 15.

O vseh dogodkih o katerih sem pripovedovala in bi bilo moč napisati knjigo, imam dokumente in lahko vse potrdim. Vsi ti orumeneli lističi, slike, telegrami, vse to je del mene. To so dokazi za malo družinsko zgodovino.

Tri tekmovanja v namiznem tenisu

Februarja je NTK Kajuh izvedel tri tekmovanja v namiznem tenisu, in sicer prvenstvo kluba v vseh disciplinah, 2. del VI. skupine moštvenega prvenstva SRS za moške ter področno prvenstvo za člane in mladince. Prvo soboto v februarju so se srečali vsi igralci Kajuha in njegove „podružnice“ NTK Moste (skupaj 50) na prvenstvu kluba. Od najboljših je manjkal le Trupej, ki je radi družinskih obveznosti prenehal igrati. Predvsem tekme v članski in mladinski konkurenci so bile zelo dobre. Pri pionirjih je zmagal Trampuz pred Živkovičem, Moharjem in Zorčem. V disciplini mladincev je po pričakovanju zmagal I. Petročnik pred Bizjakom, De-Revo in Jovičevićem. Pri članih je bil najboljši Petročnik Drago pred Usenikom, Gabrijelčičem, Kraljem, Igorjem Petročnikom, Bizjakom, Žnidaričem in Privskom. V disciplini veteranov je bil najboljši Udir pred Ullenom in Pavelo.

V dneh 16. in 17. februarja je bil v dvorani na Kodeljevem 2. del VI. skupine moštvenega prvenstva SRS za moške. Po prvem delu tekmovanja, ki je bil decembra lani v Kočevju, je bil v vodstvu Mariborski tisk s 14 točkami, pred Kočevjem (10 točk) ter Zalogom in Mostami (po 8 točk). Jasno je bilo, da vodilne ekipe v drugem delu ne more ogroziti nihče. Tako naj bi Kočevje, Moste in Zalog v medsebojnih obračunih dočele drugega člana, ki bo v sezoni 1974/75 igral v V. ligi.

Ze v prvem kolu je Zalog premagal Kočevje s 5:3, kljub porazu najboljšega igralca Zaloga Sluge z Ostemanom. V zadnjem kolu prvega dne so igrala Moste s Kočevjem. Kljub izredno slabi ter skrajno neodgovorni igri najboljšega igralca Most, še do prejšnje sezone člana I. ekipe Kajuha Žnidaričiča (ob dveh porazih je dosegel samo eno zmago), se Moste ob bučni podpori gledalcev premagale Kočevje s 5:4. Izredno borbeno je v tej tekmi zaigral Udir, ki je s tremi zmagami ob pomoči mladincev Kastelica (ena zmaga) prinesel Mostam najpomembnejšo zmago v zgodovini NNTK Moste.

Tako je bilo pred drugim dnem jasno, da bo dvoboj Moste: Zalog odločal o drugem mestu. Za Zalog so igrali Sluga, Novakin Čeledin, za moste pa Pičulin, Udir in Žnidaričič. Sluga je sicer povedel Zalog v vodstvo, nato pa so Moste izenačile ter vodile do 4:3. Pri tem rezultatu je Pičulin v izredno dramatični tekmi premagal Čeledina z 2:1 ter pripeljal Moste v V. ligo. Igralec Most Udir ter igralec Zaloga Sluga sta bila vsak z enim porazom med najboljšimi igralci lige.

Rezultati predstavnikov občine Moste-Polje: MOSTE: Lesce 5:0, Voklo 5:0, Kočevje 5:4, Zalog 5:3, Mariborski tisk 0:5 in Mošnje 5:0. ZALOG: Kočevje 5:3, Mošnje 5:4, Lesce 5:0, Moste 3:5, Mariborski tisk 0:5 in Voklo 5:4.

Na pustno nedeljo je NTK Kajuh organiziral področno prvenstvo za člane in mladince posamezno in v dvojicah. Domačini so poleg organizacijskega uspeha dosegli nekaj

dostojnih uvrstitev. Domačinov je na tem tekmovanju nastopilo kar 40.

V disciplini mladincev posamezno so Petročnik, Bizjak, Kastelic, De-Reva in Jovičević izpadli v osmini finala, med 70 mladinci pa je bil najboljši Sercer (Olimpija). V tej disciplini so nastopili tudi mladinci iz Zaloga, ki pa so vsi izpadli v prvih kolih.

V disciplini članov posamezno je bil najuspešnejši domačin Drago Petročnik, ki je v polfinalu izgubil s Čadežom (Olimpija). V končni uvrstitvi je zasedel 3. do 4. mesto, med 5. in 8. mestom pa sta se uvrstila tudi Kralj in Gabrijelčič, oba igralca Kajuha. Zelo dobro uvrstitev sta med 110 člani dosegla mladince Petročnik in Kastelic (9. do 16. mesto). V tej disciplini je nastopilo tudi 25 igralcev Zaloga, ki pa so vsi izpadli v prvih kolih. Zmagovalec med člani je postal veteran Bojan Kern. Še lepši uspeh so igralci Kajuha dosegli v igrah članskih dvojic, saj je kombinirana dvojica D. Petročnik (Kajuh) in Grintal (Ljubljana) zasedla drugo mesto, dvojica Kralj: Gabrijelčič (Kajuh) pa tretje. Pri dvojicah mladincev sta domači dvojici Petročnik-Jovičević in Kastelic-De Reva izpadli v četrtfinalu.

Pri članicah in pri mladinkah je zmagala Dora Jeler, mlajša sestra reprezentantke Eve, v igrah dvojic članic in mladink dvojica Olimpije Jeler-Čadež, v mešanih dvojicah pa tudi obratno dvojica Olimpije Čadež-Malnarič.

Tekmovanje je bilo zaradi velikega števila nastopajočih (150), ki so igrali v 10 disciplinah, prav maratonsko. Ob izredni iznajdljivosti organizatorja pa je bilo končano že v devetih urah.

MATJAŽ UDIR

PRIZNANJE MIRKU ŽIVCU MLAJSEMU

Avto-moto zveza Slovenije je 9. marca podelila najboljšim tekmovalec v avto-moto športu priznanja. Priznanja veljajo za lansko tekmovalno sezono. V kartingu C razreda, 125 kubi-kov, je postal republiški prvak Živec Mirko ml., v državnem merilu pa je dosegel 5. mesto. Mladi tekmovalec, rojen leta 1956, je upal, da bo med boljšimi, na tako visoko uvrstitev pa ni računal.

A. L.

28. februarja 1974 je bila v glasbeni šoli Moste sklepna prireditev umetniškega tria Korošec, Benedičič, Stante. Dvoranica je bila pretesna za vse ljubitelje glasbene in besedne umetnosti, zato so mnogi umetnikom prisluhnili kar na hodniku

Prispevek za delovni inforator mladine

V Kranjski gori naj bi bilo 26. januarja 1974 tekmovanje smučarjev in smučark Emone v vseh letih. Zaradi pomanjkanja snega so bile te I. športne igre preložene za nedoločeni čas.

Ker snega ni in ni hotelo biti, smo imeli tekmovanje v Nassfeldu v Avstriji 17. februarja.

Zimskih športnih iger se je udeležila tudi naša TOZD, in sicer z desetimi tekmovalci.

Svoje smučarsko znanje je preiz-

kušilo 90 tekmovalec. V ekipni uvrstitvi smo zasedli četrto mesto, med posamezniki pa smo zasedli še dve četrti mesti tako pri ženskah kot pri moških.

Dolžina proge za vse ženske kategorije je bila 300 do 500 m, za moške kategorije pa od 500 do 800 metrov.

Prvi trije iz vsake TOZD so dobili praktične nagrade. Predvsem pa smo se srečali na smučarskih člani kolektiva Emone iz vseh koncev od Ma-

ribora do Portoroža, od Jesenic do Črnjomeja.

To tekmovanje nam bo služilo tudi za izbiro reprezentančnih ekip Emone, ki se bodo v prihodnji sezoni udeleževale raznih tekmovanj. K uspešni izvedbi tekmovanja so s svojo prisotnostjo prispevali tudi drugi člani kolektiva, ki so si ogledali tekmovanje.

Sekretar MA TOZD TRGOVINA NA VELIKO OLGA MILJAN

UČENCI IZ SENOŽET V VELANI

Tovarna zaves Velana je pokroviteljica naše šole v Senožetih. Za novo leto nas je podjetje bogato obdarilo. Tedaj smo se domenili, da bomo ostali s tovarno v tesnem sodelovanju.

Na dan žena so nam predstavniki podjetja omogočili prevoz v Ljubljano in nazaj. Z izbranim programom smo razveselili upokojenke in druge delavke tovarne. Še posebno smo bili veseli, ko nam je vodja splošnega sektorja tovariš Žust razkazal proizvodne prostore. Ženam, ki so delale pri stroju, smo čestitali za njihov praznik in jim izročili šopke zvončkov. Marsikateri se je od sreče orosilo oko, mi pa smo bili zadovoljni, da smo jim z našim obiskom prinesli kanček sreče prav za njihov praznik.

A tudi mi učenci nismo bili prikrajšani. V jedilnici tovarne smo bili tako pogoščeni, da tega še dolgo ne bomo pozabili. Hvaležni smo Velani za prisrčen sprejem in obljublamo, da jih bomo še obiskali.

Učenec DARKO PAVŠOČ

NAŠ JUBILANT

Dolgoletni član društva upokojencev Ljubljana-Polje PETER UČAKAR iz Polja se je 27. februarja poročil z vdovo FRANCKO MUHVIČ iz Zg. Kašlja.

Tovariš Peter se je že v rani mladosti vključil v napredno delavsko gibanje. Kot železniškega uslužbenca ga je takratna jugoslovanska oblast preganjala in premeščala na razna oddaljena mesta proč od doma. Zaradi svoje revolucionarnosti ni mogel nikoli napredovati v službi. Vseskozi do današnjega dne je ostal neorganiziran komunist in dosleden borec za pravično stvar, predvsem pa dober tovariš.

Pred leti mu je umrla žena in ostal je sam. Dlje časa si je gospodinjal, a se končno odločil in si poiskal novo življenjsko tovarišico. Tako v svoji pozni jeseni življenja ne bo več sameval.

Člani društva upokojencev Ljubljana-Polje in vse druge množične organizacije mu iz srca čestitamo. Posebno mu čestitamo ob njegovem jubileju, saj je 2. marca 1974 izpolnil 82 let starosti.

Se na mnoga leta, tovariš Peter!

PODRUŽNICA DU LJUBLJANA-POLJE

GLASILO SZDL LJUBLJANA-MOSTE-POLJE

Ustanovitelj in izdajatelj: Občinska konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva Ljubljana Moste-Polje. Glavni in odgovorni urednik Bogdan Šturm. Ureja uredniški odbor: Franče Fajdiga (tehnični urednik), Slavko Gerlica, Alenka Lobnik, Marjan Moškrnič, Milan Pritekelj (lektor in korektor), Edo Svetek in Janez Zupančič. List izhaja mesečno. Uredništvo in uprava: Ljubljana, Ob Ljubljani 42/II, telefon 315-980, tekoči račun pri SDK Ljubljana, Obk SZDL Ljubljana Moste-Polje. Naša skupnost 50101-678-48043. Tisk in ključje Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani, Kopitarjeva 2. Casopis prejemajo vse družine v občini brezplačno na dom. Rokopisov ne vračamo.